

Hijikata's gedachtegoed en raakt zo, zij het van de binnenkant, soms aan de klassiek geworden vorm. Zowel in wat ze met hun dans willen realiseren als in hun pedagogie zijn ze verschillend, leggen ze andere accenten. Maar beiden zijn even provocerend, proberen het evenwicht van de 'leerling-dansers' altijd te verstoren. Wat me vooral intrigeert, is dat ze beiden, verder bouwend op de uitdagingen die butoh stelt, zeer verschillende dansen hebben ontwikkeld (alhoewel ik er onmiddellijk moet aan toevoegen dat die altijd blijven veranderen). Om hun dans een beetje zwart-wit en contradictoir voor te stellen: Kasai danst de onverwachte stops in een waanzinnig snelle stroom van een veelheid aan bewegingen, Tanaka danst zeer veel bewegingsstromen in stilstand. Butoh is niet gebaseerd op één filosofie, zeker die van Kasai en Tanaka zijn verschillend, maar de kracht van een butohdanser ligt erin, zoals de criticus Goda dat noemt, 'de dans tot een persoonlijke filosofie te verheffen'.

Het kluwen dat butoh heet, zou makkelijker kunnen worden ontward als er een onderscheid zou worden gemaakt tussen ankoku-butoh en butoh. Meer nog als men over de Hijikata-stijl zou spreken, zoals men spreekt over de Graham-stijl. *Zou*, want het was niet de intentie van Hijikata zelf. Nadat Hijikata eind jaren '50, begin jaren '60 zijn provocerende solodansen (*Forbidden Colours*, *Revolt of the Flesh*) in de Japanse danswereld had gesmeten en zijn dans tot ankoku-butoh, dans der duisternis, had benoemd, zonderde hij zich gedurende lange tijd in zijn geboortestreek Tohuko af, op zoek naar zijn wortels, de herinnering aan zijn jeugdijaren. Op dat moment hadden even eigenzinnige dansers, zoals de andere legendarische founding father Kazuo Ohno, of ook Akira Kasai, al hun eigen butoh ontwikkeld, die niet ankoku-butoh heette. Akira Kasai noemde als contrast met Asbestoskan, de studio van Hijikata, zijn studio Tench-khan (huis van de engelen). In de jaren '70 kwam Hijikata niet terug als solodanser maar als choreograaf, met op dat moment een groot verlangen om Japans-specifieke folkloristische elementen in zijn danstaal op te nemen. Hijikata was op dat moment de enige die choreografisch te werk ging. Hij schaarde een grote groep jonge dansers rond zich, die niet de dans zelf onderzochten, maar die zich leenden voor het bijzondere werk van Hijikata, die zich een begenadigd choreograaf toonde. Eén danseres had

Min Tanaka: 'Er stromen veel rivieren door je heen als je danst. Met mijn aandacht ben ik altijd zowel in mijn lichaam als daarbuiten.'

